

Eğitimde Program Geliştirme

Kuramsal Temellere Bakış

Seval FER

6. Baskı

Prof. Dr. Seval FER

EĞİTİMDE PROGRAM GELİŞTİRME
Kuramsal Temellere Bakış

ISBN 978-625-8325-05-8

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Kasım 2019, Ankara

6. Baskı: Ekim 2023, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara
Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

SUNUŞ

“Eğitim ve öğretim amacı, yalnız hükümete memur yetiştirmek değil, daha ziyade memleketi ahlaklı, karakterli, cumhuriyetçi, devrimci, olumlu, atılgan, başladığı işleri başarabilecek yetenekte, doğru düşünüşlü, iradeli, yaşamda tesadüf edeceği engelleri yenmeye kudretli, karakter sahibi genç yetiştirmektir. Bunun için de öğretim programları ve sistemleri bu amaca göre düzenlenmelidir.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

Verdiğim dersler arasında, öğrencilerin zor olduğunu düşündüğü dersin program geliştirmenin kuramsal temelleri olduğunun farkına varınca kendi öğrencilik yıllarımı düşündüm, kendimi ve sınıf arkadaşlarımı... Durum bizler için de benzerdi. Öyleyse, program geliştirmenin kuramsal temellerinin zor bir ders olduğunu öğrencilere düşündüren hangi etkendi? Dört farklı disiplini kapsamı ve bu disiplinleri program geliştirme bakış açısıyla incelemesi nedenlerden biri olabilir miydi? Hal böyleyse, böyle bir kitabın kuramsal ağırlığını biraz olsun azaltmak mümkün müydü? Program geliştirmenin kuramsal temelleri kitabının işlevi ne olmalıydı? Peki, bu soruları yanıtlayabildim mi? Siz okuyuculardan bana erişen dönütlerle, zamanla anlamak mümkün olacak.

Bu kitabı yazmak, önceki kitaplarıma kıyasla benim için de daha zordu. Nedeni, bir yandan yukarıdaki sorgulamalarımın ürünü, diğer yandan program geliştirmenin kuramsal temellerinin kaynağını ve içeriğini her biri farklı birer disiplin olan eğitim tarihi, eğitim felsefesi, eğitim sosyolojisi ve eğitim psikolojisi bilim dallarının oluşturmasıydı. Dolayısıyla böyle bir içeriğe sahip kitaba nelerin alınıp nelerin dışarıda bırakılacağı kararını kolayca verebildiğimi söyleyemem. Belki de bu nedenle, yazdıklarımın çoğu kitabın dışında kaldı.

Kitapta yer alan içeriği, yüksek lisans ve doktora derslerimde uzun yıllar uyguladığım, dolayısıyla birçok kez denediğim yaşantılarımdan yararlanarak oluşturduğumu söylemeliyim. Bununla birlikte, öğrencilerimin gerek ders sırasındaki gerekse dönem sonlarındaki genel değerlendirme, soru, eleştiri ve önerilerinden de faydalandım. Kitap yayımlanmadan önce fikirleriyle katkıda bulunan meslektaşlarımdan önerilerinden, yazma yönünde cesaretlendiren öğrencilerimin fikirlerinden yararlandım.

Program geliştirmenin kuramsal temelleri kitabının işlevinin ne olacağına yönelik sorunun yanıtına gelince... Program geliştirmenin başlangıcını ve aynı zamanda temelini oluşturan kuramsal temeller satranç oyununa benzer. Diğer bir deyişle, program geliştirme işlemleri üzerinde ne denli doğru hazırlık yapılırsa o denli doğru kararlara ulaşılır. Böylelikle, öğrenciler için en uygun program tasarı-

mına karar verilebilir; dolayısıyla mümkün olduğunca az hata ile öğretim programı hazırlanabilir ve uygulanabilir.

Temel olarak ders kitabı niteliğindenise, daha çok bilimsel kitap düşüncesine odaklandım. Kitap, program geliştirmenin kuramsal temelleri ile ilgilenen kişilere kuramsal düşünce üretme ve planlamalar oluşturma yönünde katkı sağlayabilir. Bu düşünceyle hareketle, kitabın program geliştirmenin kuramsal temelleri ile ilgilenen meslektaşlarıma, resmi ve özel okullarda çalışan veya çalışmayan eğitimcilerle, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine, program geliştirmenin temelini merak eden kişilere fikir verebileceği kanısını taşıyorum.

Siz okuyucularla paylaşmak istediğim bir konu daha var! Diğer kitaplarımı ders kitabı anlayışıyla, kolay anlaşılabilirlik ve sadelik ölçütlerine sadık kalmaya çalışarak yazmıştım, dolayısıyla basit, yalın cümleler kurmaya çalışmıştım. Bu kitapta bir ölçüde kuramsal temele yakışır daha irdeleyici ve sorgulayıcı dil yapısı kullandım, gönlümce yazdım. Üstelik zaman zaman, sorgulayan bağlamdaki karmaşık cümleleri bilinçlice kullandım. Vygotsk'nin ifade ettiği gibi: "Dil, düşünmenin aracıdır." Dolayısıyla bu kitabın, řu ana kadar yazdıklarım içinde kendimi daha fazla yansıtan bir eser olduğunu söyleyebilirim.

Kitabın bugüne ulaşmasında katkılarını esirgemeyen sevdiklerime gönülden teşekkürlerimi sunuyorum. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı öğretim üyesi, doktora eğitimleri sırasında öğrencim Doç. Dr. Esma Çolak ve Doç. Dr. İlker Cırık bölümleri paylaştılar ve kitabı öğretim üyesi bakış açısıyla okuyarak önerileriyle önemli katkılarda bulundular. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretim programından doktora öğrencim ve Türkçe öğretmeni Yalçın Coşkun kitabın bir bölümünü gerek öğretmen gerekse öğrenci gözlüğüyle okuyarak önerilerde bulundu. Arkadaşım ve sınıf öğretmenim Nilgün Yaya kitabın bir bölümünü öğretmen bakış açısıyla okuyarak önerilerde bulundu. Daima yanımda hissettiğim Kardeşlerim manevi desteği ile kitabı yazmamı kolaylaştırdı.

Titizlik göstermeme rağmen kitabın herhangi bir kısmında oluşabilecek eksiklikten ve yanlışlıktan kitabın yazarı olarak sorumluluğu üstleniyorum. Bununla birlikte siz okuyucularımın mektup, telefon veya e-posta aracılığıyla fikirlerinizi ve önerilerinizi paylaşmanız, kitaptaki eksiklerin veya yanlışlıkların düzeltilmesine destek olabilir. Böylelikle kitabın, siz okuyucularımın beklentilerine daha uygun hale gelmesine sizin katkılarınız yön verebilir düşüncesini taşıyorum.

Prof. Dr. Seval FER

ORCID No: 0000-0002-9577-2120

Kasım 2019, Ankara

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü
Öğretim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı

İÇİNDEKİLER

Sunuş.....	iii
Tablolar Listesi.....	xii
Şekiller Listesi.....	xiii
Program Geliştirmenin Kuramsal Temellerine Giriş.....	xvii

1. BÖLÜM

KURAMSAL TEMELLER VE PROGRAM GELİŞTİRME İLİŞKİSİ

Program Geliştirme: Önem ve İhtiyaç.....	1
Program Geliştirmenin Kuramsal Temelini Etkileyen Disiplinler.....	3
Program Geliştirmenin Kuramsal Temellerinde Önceliğimiz Hangi Disiplin?.....	16

2. BÖLÜM

PROGRAM GELİŞTİRMENİN DÜNYA TARİHİ İÇERİSİNDEKİ AKIŞI

Tarih Disiplininin Program Geliştirme Tarihi ile İlişkisi.....	22
İlk Çağ'da Eğitim ve Program Geliştirme.....	24
Orta Çağ'da Eğitim ve Program Geliştirme.....	31
On Sekizinci Yüzyılda Eğitim ve Program Geliştirme.....	36
On Sekizinci Yüzyılda Eğitim ve Program Geliştirme.....	39
On Dokuzuncu Yüzyılda Eğitim ve Program Geliştirme.....	41
Yirminci Yüzyılda Eğitim ve Program Geliştirme.....	44
Eğitim ve Program Geliştirme Çalışmalarında 1900 - 1920 Dönemi.....	44
Eğitim ve Program Geliştirme Çalışmalarında 1930 - 1940 Dönemi.....	54
Eğitim ve Program Geliştirme Çalışmalarında 1950 - 1960 Dönemi.....	56
Eğitim ve Program Geliştirme Çalışmalarında 1970 - 1990 Dönemi.....	66
Yirmi Birinci Yüzyılda Eğitim ve Program Geliştirme.....	69
Dünya Program Geliştirme Tarihi Üzerine Genel Değerlendirme.....	75
Kaynakça.....	77

3. BÖLÜM

PROGRAM GELİŞTİRMENİN TÜRKİYE TARİHİ İÇERİSİNDEKİ AKIŞI

İlk Türk Devletlerinde Eğitim ve Program Geliştirme.....	82
İslamiyet Öncesi Dönem Türk Devletlerinde Eğitim ve Program Geliştirme.....	83
İslamiyet Sonrası Devletlerinde Eğitim ve Program Geliştirme.....	86
Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Eğitim ve Program Geliştirme.....	91

Osmanlı İmparatorluğu'nda Okul Türlerine Göre Eğitim ve Program Geliştirme.....	92
Osmanlı İmparatorluğu'nda Batılılaşma Döneminde Eğitim ve Program Geliştirme.....	110
Türkiye Cumhuriyeti Devleti Döneminde Eğitim ve Program Geliştirme	117
Türkiye Cumhuriyeti Devleti Kuruluşunda Eğitim Sisteminin Genel Durumu.....	119
Cumhuriyetin Kuruluşundan Bugüne Okul Öncesi Eğitim ve Program Geliştirme Çalışmaları.....	124
Cumhuriyetin Kuruluşundan 1980 Dönemine Dek İlkokulda Program Geliştirme Çalışmaları.....	128
Cumhuriyetin Kuruluşundan 1980 Dönemine Dek Ortaöğretimde Program Geliştirme Çalışmaları.....	143
Program Geliştirme Çalışmalarında 1980 Dönemi.....	147
Program Geliştirme Çalışmalarında 1990 Dönemi.....	149
Program Geliştirme Çalışmalarında 2005 Öğretim Programları.....	157
Program Değiştirme Çalışmalarında 4 + 4 + 4 Dönemi.....	165
Program Değiştirme Çalışmalarında 2018 Dönemi.....	170
Cumhuriyetin Kuruluşundan Bugüne Mesleki ve Teknik Eğitim Program Geliştirme Çalışmaları.....	177
Mesleki ve Teknik Eğitim ve Program Geliştirme Çalışmalarının Tarihçesi	177
Anadolu Teknik ve Anadolu Meslek Lisesi Programlarının Bugünü	182
Cumhuriyetin Kuruluşundan Bugüne İmam Hatip Okulları	190
Cumhuriyetin Kuruluşundan Bugüne Öğretmen Yetiştirme ve Program Geliştirme Çalışmaları.....	195
Türkiye'de Program Geliştirme Tarihi Üzerine Genel Değerlendirme	207
Kaynakça.....	212

4. BÖLÜM

PROGRAM GELİŞTİRMENİN FELSEFİ TEMELLERİ

Felsefenin Konusu ve Kapsamı	218
Eğitim Felsefesinin Konusu ve Kapsamı	222
Eğitim Felsefesi ile Program Geliştirme	224
Felsefenin Varlık, Değer, Bilgi Alanları ve Mantık.....	228
Varlık Felsefesi.....	231
Değer Felsefesi.....	234
Bilgi Felsefesi.....	242
Mantık.....	247
Felsefenin Analitik, Eleştirel ve Politik İşlevi: Felsefi Eğilimler	252

Analitik Eğitim Felsefesi.....	253
Eleştirel Eğitim Felsefesi.....	259
Politik Eğitim Felsefesi	260
Eğitimi ve Program Geliştirmeyi Etkileyen Temel Felsefeler	260
İdealist Felsefe.....	262
Realist Felsefe.....	266
Varoluşçu Felsefe.....	270
Pragmatist Felsefe.....	276
Program Geliştirmeyi Etkileyen Eğitim Akımları	282
Daimicilik.....	283
Esasicilik.....	286
İlerlemecilik	289
Yeniden Yapılandırıcılık.....	295
Eğitim ve Program Geliştirmeyi Etkileyen Postmodern Paradigmalar	300
Postmodernizmin Temeli.....	300
Yapısalcılıktan Post-Yapısalcılığa	302
Postmodernizme Genel Bakış	304
Postmodernizm ve Program Geliştirme	305
Program Geliştirmenin Felsefi Temelleri ve Türkiye Eğitimine Etkileri Üzerine Genel Değerlendirme.....	308
Kaynakça.....	312

5. BÖLÜM

PROGRAM GELİŞTİRMENİN TOPLUMSAL TEMELLERİ

Sosyolojinin Konusu ve Kapsamı.....	317
Eğitim Sosyolojisinin Kapsamı ve Konusu.....	323
Eğitim Sosyolojisini ve Program Geliştirmeyi Etkileyen Sosyolojik Kuramlar ve Görüşler	329
İşlevselcilik.....	331
Çatışmacı Kuram.....	333
Simgesel Etkileşimcilik.....	337
Modernizmden Postmodernizme.....	337
Frankfurt Okulu	341
Eleştirel Pedagoji	342
Yeni Eğitim Sosyolojisi	343
Fenomenoloji.....	347
Etnometodoloji.....	348
Feminist Kuram.....	349
Radikal Okul.....	350

Eğitim Sosyolojisi ve Program Geliştirme İlişkisi	351
Toplumsallaşma, Toplumsal Değişme ve Program Geliştirme	353
Toplumsal Değerler ile Program Geliştirme Bağlantısı.....	362
İdeoloji Politika ve Program Geliştirme	368
Neoliberalizm ve Program Geliştirme.....	373
Demokrasi ve Program Geliştirme	374
Kültür, Kültürleme, Kültürlenme, Kültürleşme ve Program Geliştirme	378
Kültür.....	378
Alt Kültür	387
Kültürleme, Kültürlenme ve Kültürleşme	388
Küreselleşme ve Program Geliştirme.....	392
Çok Kültürlülük ve Program Geliştirme	396
Program Geliştirmenin Toplumsal Temelleri ve Türkiye Eğitimine Etkileri Üzerine Genel Değerlendirme	404
Kaynakça.....	407

6. BÖLÜM

PROGRAM GELİŞTİRMENİN PSİKOLOJİK TEMELLERİ

Psikolojinin Konusu ve Kapsamı.....	412
Eğitim Psikolojisinin Konusu ve Kapsamı	415
Program Geliştirme ile Eğitim Psikolojisi, Öğrenme Psikolojisi, Öğretim Psikolojisi ve Gelişim Psikolojisi İlişkisi.....	418
Program Geliştirmeyi Etkileyen Psikoloji Kuramları ve Yaklaşımları	422
Davranışçı Yaklaşım ve Program Geliştirme.....	423
Davranışçı Yaklaşımın Temeli	424
Davranışçı Yaklaşımına Genel Bakış.....	427
Pavlov ve Klasik Koşullama	431
Thorndike ve Bağlaşımcılık.....	433
Skinner ve Edimsel Koşullama	438
Davranışçı Yaklaşımın Program Geliştirme Çalışmalarına Etkisi.....	447
Program Tasarımı	449
Programın Uygulanması.....	454
Program Değerlendirmesi	455
Davranışçı Yaklaşımına Yönelik Eleştiriler	455
Bilişsel Yaklaşım ve Program Geliştirme.....	457
Bilişsel Yaklaşımın Temeli.....	457
Bilişsel Yaklaşımına Genel Bakış	459
Gestalt Okulu	462

Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı.....	465
Bruner Bilişsel Gelişim Sarmal Programı ve Öğretim Desteği	467
Piaget Bilişsel Gelişim Dönemleri ve Dengeleme	472
Vygotsky Gelişim ve Sosyo-Kültürel Öğrenme	476
Beynin İşlevleri ve Bilgi İşleme.....	478
Beynin Bölümleri ve İşlevleri	478
Bilgi İşleme.....	483
Bilişsel Yaklaşımın Program Geliştirme Çalışmalarına Etkisi	489
Program Tasarımı	490
Programın Uygulanması	494
Programın Değerlendirilmesi	494
Bilişsel Yaklaşımın Yönelik Eleştiriler	495
Yapılandırıcı Yaklaşım ve Program Geliştirme	496
Yapılandırıcı Yaklaşımın Temeli	496
Yapılandırıcı Yaklaşımın Genel Bakış.....	498
Yapılandırıcı Yaklaşımın Program Geliştirme Çalışmalarına Etkisi.....	504
Program Tasarımı	505
Programın Uygulanması.....	507
Programın Değerlendirilmesi	507
Yapılandırıcı Yaklaşımın Yönelik Eleştiriler.....	508
Fenomenoloji Hümanistik Psikoloji ve Program Geliştirme	508
Fenomenoloji ve Hümanistik Psikolojinin Temeli	508
Fenomenoloji ve Hümanistik Psikolojiye Genel Bakış.....	511
Fenomenoloji ve Hümanistik Psikolojinin Program Geliştirme Çalışmalarına Etkisi.....	514
Program Tasarımı	515
Programın Uygulanması.....	518
Programın Değerlendirilmesi	518
Fenomenoloji ve Hümanistik Psikoloji Çalışmalarına Yönelik Eleştiriler.....	518
Psikanaliz Çalışmaları ve Program Geliştirme.....	519
Psikanaliz Çalışmalarının Temeli	519
Psikanaliz Çalışmalarına Genel Bakış	520
Psikanaliz Çalışmalarının Program Geliştirme Çalışmalarına Etkisi	524
Program Tasarımı	525
Programın Uygulanması.....	527

Programın Değerlendirilmesi	527
Psikanaliz alışmalarına Yönelik Eleştiriler.....	528
Program Geliştirmenin Psikolojik Temelleri ve Türkiye Eğitimine Etkileri Üzerine Genel Değerlendirme.....	528
Kaynakça.....	531

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Kuramsal temelleri oluşturan disiplinlerden program geliştirme sürecinde yararlanma.....	17
Tablo 2: Kuramsal temelleri program geliştirme sürecinde uygulama planı.....	18
Tablo 3 : Rüşdiye Okulları'nın ders programı.....	97
Tablo 4 : Kız ve erkek ilkokulları 1924 öğretim programının haftalık ders dağıtım çizelgesi.....	129
Tablo 5: İlkokul 1926 öğretim programının haftalık ders dağıtım çizelgesi.....	132
Tablo 6: İlkokul 1948 öğretim programının haftalık ders dağıtım çizelgesi.....	136
Tablo 7: İlkokul 1968 öğretim programında normal öğretim yapan okulların haftalık ders süreleri.....	141
Tablo 8: İlköğretim 1997 programı haftalık ders dağıtım çizelgesi.....	156
Tablo 9: İlköğretim 2005 programı haftalık ders dağıtım çizelgesi.....	162
Tablo 10: Değiştirilen 2016 Hayat Bilgisi dersinin öğretim programının değerlendirilmesi.....	167
Tablo 11: Velilere yönelik açıklamaların incelenmesi.....	172
Tablo 12: Hayat Bilgisi dersi ilkokul 1. 2. 3. öğretim programının ortak niteliklerinin incelenmesi.....	174
Tablo 13: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Teknik Programı Giyim Üretim Teknolojisi alanı için haftalık ders çizelgesi.....	186
Tablo 14: Anadolu İmam Hatip Lisesi haftalık ders çizelgesi.....	192
Tablo 15: Felsefi alanların temel felsefelerle ilişkisi.....	229
Tablo 16: Analitik felsefe soruları ile program geliştirme ilişkisi.....	258
Tablo 17: Kültür kavramları ve tanımları.....	381
Tablo 18: Eğitim psikolojisinin ilgi alanları.....	417
Tablo 19: Davranışçı yaklaşımın program geliştirme aşamalarına etkisi.....	448
Tablo 20: Bilişsel yaklaşımın program geliştirme aşamalarına etkisi.....	490
Tablo 21: Yapılandırmacı yaklaşımın program geliştirme aşamalarına etkisi.....	504
Tablo 22: Fenomenoloji ve hümanistik psikolojinin program tasarımına, programın uygulanmasına ve değerlendirilmesine etkisi.....	515
Tablo 23: Psikanaliz çalışmalarının program tasarımına, programın uygulanmasına ve değerlendirilmesine etkisi.....	525

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Program tasarımı kaynaklar	5
Şekil 2: Program geliştirmenin kuramsal temeline bilgi ve katkı sağlayan disiplinler.....	6
Şekil 3: Program tasarımı ile kuramsal temel ilişkisi	9
Şekil 4: Program geliştirme ögeleri ve kuramsal temel ilişkisi	10
Şekil 5: İlk Çağ uygarlıklarının temel eğitim nitelikleri	24
Şekil 6: Dönemlere göre hürlerin yedi sanatı dersleri	30
Şekil 7: Yirminci yüzyıl eğitimini ve öğretim programlarını yönlendiren akımlar	44
Şekil 8: Sistem yaklaşımının ögeleri.....	59
Şekil 9: Yeniden kavramlaştırmada metin türleri.....	71
Şekil 10: İlk Türk devletlerinde eğitimin genel özellikleri	82
Şekil 11: Osmanlı İmparatorluğu'ndaki okul türleri.....	93
Şekil 12: Batılılaşma döneminde eğitim ve program geliştirme sorunları.....	111
Şekil 13: Cumhuriyet kurulduğunda eğitim ve program geliştirme sorunları.....	118
Şekil 14: Program modeli arayış dönemi - 1983	148
Şekil 15: 1980 dönemi öğretim programının ögeleri.....	148
Şekil 16: İl ve ilçe program hazırlama ve geliştirme komisyonları için program hazırlama süreci.....	152
Şekil 17: earged program geliştirme modeli	154
Şekil 18: 2005 program geliştirme modeli.....	158
Şekil 19: 2005 program geliştirme ögeleri.....	159
Şekil 20: Öğretim programlarında 2016 yılı değişiklikleri.....	166
Şekil 21: 2018 öğretim programlarında yer alan temel beceri ve yeterliklerle temel konular.....	173
Şekil 22: Mesleki ve teknik lise programları	182
Şekil 23: Mesleki ve teknik lise programlarında yönlenme	183
Şekil 24: Felsefe kavramı.....	219
Şekil 25: Felsefenin konusu ve kapsamı.....	220
Şekil 26: Felsefi alanlara göre program geliştirmenin temel soruları	230
Şekil 27: Değer felsefesi kapsamında yer alan alt başlıklar	235
Şekil 28: Tümgengelim ve tümevarım mantığına bir örnek	248
Şekil 29: Tümgengelim ve tümevarım mantığının temel özellikleri.....	248
Şekil 30: Tümevarım ile tümdengelim mantığından araştırma sürecinde yarar.....	251
Şekil 31: Felsefi eğilimler	252
Şekil 32: Scheffler'ın öğretme modeli.....	256
Şekil 33: Program tasarımlarını etkileyen temel felsefeler ve ilişkili eğitim akımları	261
Şekil 34: Eğitim felsefelerinin gelenekçi ve yenilikçi sınıflanması	261

Şekil 35: İdealizmin temel nitelikleri	262
Şekil 36: Realizmin temel nitelikleri	266
Şekil 37: İdealizm ile realizmin karşılaştırmalı özellikleri	267
Şekil 38: Varoluşçu görüşün temel nitelikleri	270
Şekil 39: Pragmatizmin temel nitelikleri	276
Şekil 40: Program geliştirmeyi etkileyen eğitim akımlarının temel felsefelerle ilişkisi	282
Şekil 41: Program geliştirmeyi etkileyen eğitim akımlarının gelenekçi ve enilikçi sınıflanması.....	282
Şekil 42: Daimicilik akımının temel nitelikleri	283
Şekil 43: Esasicilik akımının temel nitelikleri.....	287
Şekil 44: İlerlemecilik akımının temel nitelikleri	290
Şekil 45: Yeniden yapılandırmacılık akımının temel nitelikleri.....	295
Şekil 46: Postmodern kavramlara bir örnek	304
Şekil 47: Modern ve postmodern program tasarım özelliklerinin karşılaştırılması	305
Şekil 48: Modernizm ile postmodernizmin program geliştirme açısından karşılaştırılması	306
Şekil 49: Program tasarımı ile felsefi temel ilişkisi.....	309
Şekil 50: Sosyolojinin konusu	318
Şekil 51: Sosyolojinin çalışma alanı	319
Şekil 52: Toplumsal çözümlemenin düzeyleri ve sosyoloji paradigmasının bütünleştirilmesi	322
Şekil 53: Makro ve mikro ölçekli eğitim sosyolojisinin kapsamı	323
Şekil 54: Eğitim sosyolojisinin çalışma konuları.....	325
Şekil 55: Program tasarımı ile eğitim sosyolojisi ilişkisi	352
Şekil 56: Toplumsallaşma sürecinde eğitimin rolü	354
Şekil 57: Toplumsallaşmada eğitim kurumunun ve öğretimin programının işlevleri	357
Şekil 58: Değer kavramlarının birbiriyle ilişkisi	363
Şekil 59: Norm türleri	365
Şekil 60: Eğitimde fırsat eşitliği hakkı.....	375
Şekil 61: Hofsete'nin soğan ve piramit modeline göre kültürün tabakaları.....	382
Şekil 62: Hofsete'nin piramit benzetmesine göre kültürün tabakaları	383
Şekil 63: Hall'un kültürde buzdağı benzetmesi	384
Şekil 64: Kültürleşme kültürlenme ve kültürlenme kavramlarının Temel nitelikleri	390
Şekil 65: Kültürleşme, kültürlenme ve kültürlenme kavramlarının şematik gösterimi.....	391
Şekil 66: Program tasarımı ile felsefi ve toplumsal temel ile ilişkisi.....	406
Şekil 67: Psikolojinin alt dalları ve temel faaliyetleri	412

Şekil 68: Psikolojinin tarihi serüvenine göre temel ilgi alanları.....	413
Şekil 69: Eğitim psikolojisinin temel ilgi alanının işleyişi.....	416
Şekil 70: Program geliştirme ile eğitim psikolojisi, öğrenme psikolojisi, öğretim psikolojisi ve gelişim psikolojisi ilişkisi.....	419
Şekil 71: Eğitim psikolojisi ile ilişkili disiplinlerin program geliştirmeye sağladığı bilgi birikimi	421
Şekil 72: Psikolojik temellerin bilgi felsefesi ile ilişkisi	422
Şekil 73: Davranışçı yaklaşıma göre davranış değişikliği (öğrenme)	429
Şekil 74: Davranışçı kuramın temel nitelikleri	430
Şekil 75: Pavlov'un Vasilyevsky kentinde bulunan ve müzeye çevrilen dairesinin çalışma odası.	431
Şekil 76: Pekiştirme tarifeleri	444
Şekil 77: Bilişsel yaklaşıma göre öğrenme	460
Şekil 78: Bilişsel yaklaşımın temel özellikleri	462
Şekil 79: Bruner'in sarmal programında içerik düzenlemesi	470
Şekil 80: Piaget'nin bilişsel gelişim dönemleri	473
Şekil 81: Piaget: dengeleme	474
Şekil 82: Vygotsky'nin öğrenmeye sosyo-kültürel yaklaşımı	477
Şekil 83: Beynin bölgeleri	478
Şekil 84: Beynin hücreleri	481
Şekil 85 : Atkinson ve Shiffrin'in bellek modeli.....	483
Şekil 86: Bilgi işleme modeli	484
Şekil 87: Yapılandırmacı öğrenme türleri ve bilgi felsefeleri	497
Şekil 88: Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenme.....	498
Şekil 89: Yapılandırmacı anlayışta bilginin özellikleri.....	499
Şekil 90: Radikal yapılandırmacılık.....	502
Şekil 91: Maslow'un ihtiyaç düzeyleri.....	513
Şekil 92: Erikson'un yaşam döngüsü.....	522